

TOP IN REVALIDATIEZORG

Militair Revalidatie Centrum 'Supergoed in onderste

Enigszins verstopt in de bossen van Doorn, ligt het zeer modern uitgeruste Militair Revalidatie Centrum (MRC) Aardenburg waar naast militairen tevens plaats is voor burgers.

trum Aardenburg: extremiteiten'

Villa op het landgoed
Aardenburg

Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog komen gewond geraakte Nederlandse militairen terecht in het Eerste Nederlandsch Militair Hospitaal in Brussel. Het Nederlandse ministerie van Oorlog heeft op dat moment geen eigen herstel- en oefenoord op Nederlands grondgebied. In het laatste oorlogsjaar vordert het ministerie de hotels Boschoord en De Blauwe Kei in het Brabantse Oisterwijk. Verscholen in een bosrijke omgeving kunnen gewonden in alle rust herstellen en krijgen ze een intensieve nabehandeling, begeleiding en training. Het is het begin van de militaire revalidatiezorg.

Onderste extremiteiten

In september 1946 huurt het ministerie van Oorlog het Landgoed Aardenburg en sticht daar het Militair Herstellings- en Trainingsoord Aardenburg. In de eerste jaren is de villa omringd door de zogenoemde houten Finse barakken. Hier geven therapeuten militaire gymnastiek en therapie. Al gauw zijn de

bijgebouwen echter te klein en is nieuwbouw noodzakelijk. In snel tempo verrijzen een verpleegcentrum, sportcomplex en paviljoens.

Na de acties in Nederlands-Indië en de oorlog in Korea in de vijftiger jaren, droogt de gewondenstroom aan Nederlandse militairen geleidelijk op. Defensie zoekt dan naar een mogelijkheid om de kennis van revalidatieartsen en -therapeuten op het gewenste peil te houden.

Met het erkennen van het revalidatiecentrum als zorginstelling voor revalidatiedoeleinden zijn ook burgers welkom in het centrum. Hiermee blijft in die periode de expertise van de zorgverleners gehandhaafd. Tientallen jaren later is het MRC Aardenburg nog altijd hét centrum als het gaat om specialistische hulp voor de zogenoemde 'onderste extremiteiten', of wel: ruggen, heupen, knieën en enkels.

Hedendaags MRC Aardenburg

In 1961 koopt Defensie het gehele terrein, inclusief alle opstal. Aan de infrastructuur van

het MRC Aardenburg gebeurt in de jaren '60 tot '90 vrijwel niets. Enige jaren na de missie in Libanon (UNIFIL) dreigt zelfs opheffing van de gehele militaire gezondheidszorg, inclusief het MRC Aardenburg. Met het uiteindelijke besluit om de eerstelijns gezondheidszorg binnen Defensie te behouden, kan de militair blijven terugvallen op gespecialiseerde zorg binnen de defensiemuren. Nieuwbouw van de kantine voor bezoekers, personeel en revalidanten volgt in 2001. Een jaar later vindt de opening van het multifunctionele sportveld van het MRC Aardenburg plaats, gevolgd door het nieuwe verpleegcentrum dat op 3 maart 2009 haar deuren opent.

Het MRC Aardenburg is nu een zelfstandig onderdeel binnen de divisie Defensie Gezondheidszorg Organisatie. Hiertoe behoren onder meer ook het Centraal Militair Hospitaal (CMH), Instituut Defensie Geneeskundige Opleidingen (IDGO), Instituut samenwerking Defensie en Relatieziekenhuizen (IDR) en de Militaire Geestelijke Gezondheidszorg (MGGZ).

De therapieprogramma's voor militairen zijn afgestemd op terugkeer naar de operationele taakstelling.

Daarmee heeft het MRC Aardenburg een uitzonderingspositie binnen de wereld van de revalidatie. Een civiel revalidatiecentrum ontslaat iemand van verdere behandeling op het moment dat de persoon weer in staat is om zonder professionele hulp voor zichzelf te

zorgen. Het streven van het MRC Aardenburg is er echter op gericht om iedereen die binnenkomt zowel arbeidsgeschikt als dienstgeschikt te krijgen. Dit lukt overigens niet altijd en is onder meer afhankelijk van de ernst van de verwonding of ziektebeelden waarmee iemand binnenkomt. Als het opwerken naar de

Een kamer in het verpleegcentrum

Eén van de vijf paviljoens bestemd voor militairen die buiten hun te volgen revalidatietraject zonder medische verzorging op het landgoed verblijven

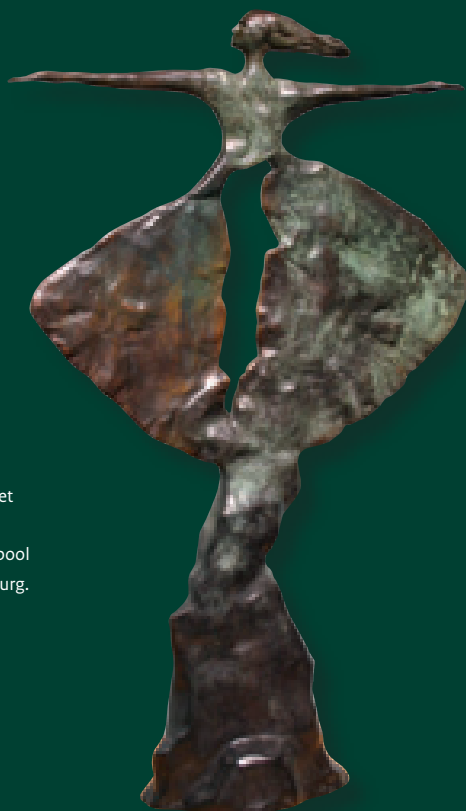
operationele taakstelling niet (volledig) haalbaar blijkt, probeert het MRC Aardenburg de revalidant toch een zo groot mogelijke zelfstandigheid te bieden.

Geschonden lichaam

Zodra iemand weer fysiek inzetbaar is, komt het uniform uit de PGU-kast. Sporttherapeuten begeleiden de militair met het nemen van de hindernisbaan op de Marinierskazerne en marstraining op eigen terrein. Uiteindelijke doelstelling is om de militair weer operationeel inzetbaar te krijgen, inclusief het succesvol afleggen van de fysieke inzetbaarheidstest (FIT).

Als gevolg van de missie in Afghanistan hebben de afgelopen jaren zo'n zestig militairen in het MRC Aardenburg aan hun herstel gewerkt. Hieronder waren collega's met dubbelzijdige amputaties.

Niet toevallig symboliseert het embleem van het MRC Aardenburg het geschonden lichaam

In de hal van het hoofdgebouw staat het ongeveer veertig centimeter hoge symbool van het MRC Aardenburg.

van een vrouw. Met haar gespreide armen probeert ze haar lichaam opnieuw in balans te krijgen. Uiteindelijk komt uit de revalidatie weer een trots persoon, weergegeven door de wapperende haardos van de vrouw.

Het MRC Aardenburg telt 35 bedden voor patiënten die (nog) zijn aangewezen op verpleegkundige zorg. Op het landgoed bevinden zich ook nog vijf paviljoens met legeringscapaciteit voor militairen. In deze bungalows verblijven revalidanten die al wel zelfstandig zijn op doordeweekse dagen op meerpersoonskamers.

Opblaascapaciteit

Daarnaast heeft het MRC Aardenburg nog dertig tot veertig plaatsen voor dagtherapie. Het MRC Aardenburg heeft in opdracht van de Directie Militaire Gezondheidszorg (DMG) ook nog een zogenoemde 'opblaascapaciteit'. De reguliere opvangcapaciteit van tachtig patiënten van het MRC Aardenburg is bij een calamiteit met nog eens maximaal veertig bedden uit te breiden. Hiervoor maakt het MRC Aardenburg gebruik van het eigen kantoorgebouw.

De 'opblaascapaciteit' is vergelijkbaar met die van het calamiteitenhospitaal in Utrecht, alleen is de reactietijd in het MRC Aardenburg weken in plaats van uren.

Het MRC Aardenburg kent ongeveer vijftien militaire functies, waaronder de commandant en het hoofd van de revalidatiezorg (beiden in de rang van luitenant-kolonel), drie kolonel-artsen en evenveel fysiotherapeuten in de rang van kapitein. Daarnaast werken er drie onderofficieren revalidantenbegeleiders. Dit kunnen Algemeen Militair Verpleegkundigen zijn, maar dat is niet noodzakelijk. De overige medewerkers, waaronder verpleegkundigen, bewegingstechnologen (voor CAREN), logopedisten, arbeids-, ergo-, fysio- en sporttherapeuten in het MRC Aardenburg zijn allemaal burgermedewerkers.

CAREN

Op 6 juni 2008 bereikt het MRC Aardenburg met de aanschaf van de zeer geavanceerde *Computer Assisted Rehabilitation ENvironment* (CAREN) een nieuwe mijlpaal. Het systeem kost

CAREN is een revolutionair behandelstelsel voor revalidanten van het MRC Aardenburg

€ 700.000 en het MRC Aardenburg is voorlopig het eerste en enige revalidatiecentrum in Europa dat er gebruik van maakt. Het systeem is het paradepaardje van het Nederlandse bedrijf Motek Medical en is ontwikkeld door een Israëlische revalidatiearts. Het systeem bestaat uit in zes richtingen bewegende drukplaten met een lopende band. De aansturing van het geheel gebeurt door twaalf infraroodcamera's. Het systeem kan een persoon die zich op de band bevindt uit zijn evenwicht halen maar ook in evenwicht houden.

Rechtopstaand potlood

De drukplaten zijn zó gevoelig dat een potlood rechtop kan blijven staan doordat de trillingen die de bewegingsrichtingen voortbrengen, de mogelijke valbeweging van het potlood corrigeren. De minimale bewegingen volgen elkaar zo snel op dat het potlood niet omvalt. Dankzij het voorbeeld van het potlood zien ook revalidanten dat ze niet kunnen vallen. Ze overwinnen hiermee hun bewegingsangst, die vaak het gevolg is van pijn. Gezekerd in een harnas, is het mogelijk valbeweging te

corrigeren en meer vertrouwen te krijgen bij het bewegen. Zowel een bewegingstechnoloog als een fysiotherapeut begeleiden de therapie verbonden aan CAREN.

Afleidingsmanoeuvre

Het systeem beschikt over een 180 graden beeldscherm, vergelijkbaar met Panorama Mesdag, het grootste schilderij van Nederland in Scheveningen. Dit 120 meter lange en 14 meter hoge schilderij geeft een bedrieglijke ruimtelijke ervaring, vergelijkbaar met het beeldscherm van CAREN. De revalidant ziet zichzelf in een virtuele wereld. Deze omgeving is een afleidingsmanoeuvre. Met het weggliken van balletjes, lopen over een pad of het vinden van de uitgang van een doolhof is de patiënt in gedachten niet bezig met handicap of probleem, waardoor bewegingen steeds natuurlijker worden.

CAREN blijkt uitermate geschikt voor revalidanten met niet-aangeboren hersenletsel als gevolg van een hersenbloeding (vat in de hersenen knapt) of herseninfectie (vat in de hersenen raakt verstopt), de ziekte van Parkinson, multiple sclerose en andere

De specialistische afdeling orthopedische techniek van het MRC Aardenburg

neurologische aandoeningen met gevolgen voor de mobiliteit. Verder komen ook mensen met voorste kruisbandletsel, knie- en/of rugklachten, evenwichtsproblemen en amputaties voor behandeling met CAREN in aanmerking. Het MRC Aardenburg heeft dankzij CAREN sinds 2011 de internationale status van *Center of Excellence*.

Hoge waardering

Tussen de muren van het 32 hectare grote, rustieke landgoed Aardenburg werken militairen en burgers, omringd door artsen, therapeuten en begeleiders van het MRC Aardenburg, aan het herstel. Alle behandelingsvormen bestaan, voor zover mogelijk, uit een combinatie van fysiotherapie en sport. De succesformule uit de beginjaren waarbij de expertise van zorgverleners mede op peil blijft door de behandeling van burgers, werkt nog altijd. Als alleen militairen deel van de patiëntenpopulatie uitmaken, dan zou het merendeel van de behandelingen uit enkel-

knie- en rugklachten bestaan en blijven overige ziektebeelden buiten beschouwing. Orthopedisch letsel komt immers in de regel voor bij militaire sportbezigdheden als de touw-hinderisbaan of tijdens oefeningen te velde.

Kwaliteitscertificering

Ruim 1300 patiënten weten alleen al in 2011 de weg naar het MRC Aardenburg in Doorn te vinden. De verhouding tussen burgers en militairen ligt op ongeveer twee op drie. Voor de behandeling van burgers heeft het MRC Aardenburg met de zorgverzekeraars afspraken gemaakt, onder meer over de te verwachten behandeluren en het daar tegenoverstaande budget.

Het revalidatiecentrum heeft in 2010, als derde in Nederland, de Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling Zorgsector (HKZ)-certificering ontvangen. Deze certificering is vergelijkbaar met een ISO-certificering, maar dan voor de zorgsector. Daarvoor heeft het MRC Aarden-

burg in 2005 al een cijferwaardering van 7,9 bij de voorloper van deze certificering. Een dergelijk hoge waardering is tot die tijd nog niet eerder toegekend aan een revalidatiecentrum in Nederland.

Productgroepen

Bij het MRC Aardenburg kunnen volwassenen met verschillende aandoeningen revalideren. De oorzaak kan een ziekte zijn, een aangeboren aandoening, een ongeval en zelfs hersenletsel. Bij de meeste aandoeningen staan beperkingen in het bewegen voorop. Bij hersenletsel komen naast beperkingen in het bewegen ook beperkingen in de communicatie en het denken voor. Sommige mensen hebben een lichte beperking die hen in het dagelijks leven hindert, terwijl anderen door een ingrijpende beperking vrijwel niet meer kunnen functioneren. De individuele verschillen zijn groot en revalidatie is dan ook altijd maatwerk. Neurologische en orthopedische aandoeningen, zoals CVA (hersenvlo-

eding), pijn, rug- en knieproblemen, amputaties en chronische pijn komen heel vaak voor. In navolging van de civiele revalidatiezorg is medio 2005 begonnen met het indelen van de revalidatie-expertise in productgroepen. Het MRC Aardenburg telt er vijf: Ondersteuning, Trauma & Pijn, Orthopedie, Neurologie en (projectmatig) Arbeidsrevalidatie. Binnen die productgroepen vindt verdieping in de kwaliteit van zorg plaats. Aansturing van de productgroepen gebeurt op basis van duaal management. Een revalidatiearts is medisch hoofdverantwoordelijke en een productgroepmanager is belast met de randvoorwaarden, zoals personeelszaken, roosterindeling en inwendige dienst.

Vermeldenswaardig is de Productgroep Arbeidsrevalidatie. Deze richt zich op mensen die langdurig uitvallen met zogenoemde 'niet begrepen klachten'. Bij deze patiënten is niet direct te herleiden of de klachten lichamelijk, psychisch of door een combinatie van beide zijn ontstaan en waar ze vandaan komen. In deze productgroep ondergaan patiënten 's ochtends een *quick scan*. Een revalidatiearts, manueel therapeut en psycholoog gaan in overleg met de patiënt. Aan het einde van de ochtend evalueren deze drie disciplines de patiënt en volgt er, indien mogelijk, een trainingsprogramma. Evaluatie van het project Arbeids-revalidatie volgt nog dit jaar, maar het bestaansrecht van deze productgroep is al aangetoond. Daarnaast heeft het MRC Aardenburg een eigen afdeling Orthopedie Techniek, waar onder andere protheses en ortheses, ter correctie van lichaamsdelen, worden gemaakt.

Toekomst

Voor de nabije toekomst staat een uitbreiding van de sportaccommodatie met een zwembad met een beweegbare bodem gepland. Dit is een aanwinst voor de vele therapieën die het MRC Aardenburg nu al verzorgt. Het centrum is niet meer weg te denken uit de moderne revalidatiezorg en zal ook in de nabije toekomst toonaangevend blijven.

Door sergeant-majoor M. van Hemert

Met dank aan luitenant-kolonel b.d. J.F. van 't Root